

УДК 631.1.011.1 (447)

DOI <https://doi.org/10.32782/NSER/2024-4.20>

СТАН РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА РІВНЕНЩИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Яроменко Оксана Володимирівна

кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії і туризму,
начальник відділу з наукової діяльності та аспірантури
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
ORCID ID: 0000-0002-2259-1046

Миронець Ніна Ростиславівна

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри географії і туризму
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука»
ORCID ID: 0000-0003-2336-3157

Проаналізовано стан розвитку сільського господарства Рівненської області в умовах воєнного часу. Розкрито значущість сільського господарства у структурі експорту регіону.

Сільське господарство Рівненщини становить майже четвертину її валового внутрішнього продукту, забезпечує сировиною переробну промисловість, є основною експортною галуззю.

Названо чинники розвитку сільського господарства. Виокремлено умови-ризиків, що призупинили чи обмежили розвиток сільського господарства, починаючи з повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України. Окрім несприятливих погодних умов, такими чинниками є: ведення бойових дій на території країни, тимчасова окупація окремих територій країни, створення бelligеративних ландшафтів, ускладнена логістика, унеможливлення експорту, енергетична криза тощо.

У статті розкрито напрями спеціалізації сільського господарства Рівненщини за природними зонами.

Виробничий потенціал Рівненщини визначено як «значний». Протягом 2022–2024 років на території Рівненщини активно тривали весняно-польові роботи та працювали підприємства агропромислового комплексу. Індекс виробництва валової продукції сільського господарства по всіх категоріях господарств у 2022 році становив 99% до попереднього року (зокрема, по сільськогосподарських підприємствах – 96,3%). У сільськогосподарських підприємствах області засіяно цукрові буряки, соняшник, сою та горох. В індивідуальних господарствах Рівненської області інтенсивною були посадки картоплі та посів овочевих культур. У 2023 році очікуваний валовий збір зернових культур за всіма категоріями господарств становив 1,26 мільйона тонн. Станом на 1 грудня 2023 року зібрано 1,24 мільйона тонн.

Здійснено аналіз виробництва сільськогосподарської продукції за видами. Картоплярство визначено як одну із провідних галузей спеціалізації господарства регіону. Спостерігаємо стабілізацію поголів'я корів, збільшення поголів'я свиней і поголів'я птиці. На Рівненщині в умовах воєнного стану є практика створення сімейних фермерських господарств. Налічується 27 таких господарств, більшість із яких розвивають молочне скотарство.

Наведено приклади матеріальної та фінансової підтримки фермерських господарств та інших виробників сільськогосподарської продукції на Рівненщині. Названо проблеми розвитку сільського господарства Рівненщини в умовах сьогодення.

Пріоритетними напрямками розвитку сільського господарства Рівненської області є вирощування зернових та зернобобових культур, цукрових буряків, сої, соняшнику, ріпаку, картоплі, овочів; виробництво м'ясо-молочної продукції тваринництва, а також розвиток інфраструктури аграрного ринку.

Розвиток галузі у пріоритеті визначатиме її інвестиційна привабливість регіону. Стан розвитку сільського господарства Рівненської області в сучасних умовах визначаємо як стабільний, який має перспективи розвитку в умовах складного сьогодення.

Ключові слова: сільське господарство, сільськогосподарські культури, рослинництво, тваринництво, воєнний стан, Рівненська область.

Yaromenko O. V., Myronets N. R. State of development of agriculture in rivnenschina in modern conditions

The state of development of agriculture in the Rivne region in wartime conditions is analyzed. The importance of agriculture in the export structure of the region is revealed.

The agriculture of the Rivne region accounts for almost a quarter of its gross domestic product, provides raw materials for the processing industry, and is the main export industry.

The factors of agricultural development are named. The conditions-risks that suspended or limited the development of agriculture starting with the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine are singled out.

Therefore, in addition to unfavorable weather conditions, such factors are: the conduct of hostilities on the territory of the country, the temporary occupation of certain territories of the country, the creation of belligerent landscapes, complicated logistics, the impossibility of exports, the energy crisis, etc.

The article reveals the directions of specialization of agriculture in the Rivne region by natural zones.

The production potential of the Rivne region is defined as «significant». In the period 2022–2024, spring field work and enterprises of the agro-industrial complex were active on the territory of the Rivne region. The production index of gross agricultural products for all categories of farms in 2022 was 99% compared to the previous year (including agricultural enterprises – 96,3%). Sugar beets, sunflowers, soybeans and peas are sown in agricultural enterprises of the region.

In the individual farms of the Rivne region, the planting of potatoes and the sowing of vegetable crops were intensive. In 2023, the expected gross collection of grain crops for all categories of farms was 1,26 million tons. As of December 1, 2023, 1,24 million tons were collected. An analysis of the production of agricultural products by species was carried out. Potato growing is defined as one of the leading branches of specialization in the region's economy. We note the stabilization of the herd of cows, the increase of the herd of pigs and the herd of poultry. In the Rivne region, under martial law, there is a practice of creating family farms. There are 27 such farms, most of which develop dairy farming.

Examples of material and financial support for farms and other producers of agricultural products in the Rivne region are given. The problems of the development of agriculture in the Rivne region in today's conditions are named.

The priority directions of agricultural development in the Rivne region are the cultivation of grain and leguminous crops, sugar beets, soybeans, sunflowers, rapeseed, potatoes, and vegetables; production of meat and dairy products of animal husbandry, as well as development of the infrastructure of the agricultural market.

The investment attractiveness of the region will also determine the development of the industry as a priority. The state of development of agriculture in the Rivne region in modern conditions is defined as stable, which has prospects for development in the conditions of today's complex.

Key words: agriculture, agricultural crops, plant breeding, livestock breeding, martial law, Rivne region.

Вступ. До повномасштабного вторгнення на територію України сільське господарство (далі – с/г) країни мало найвищу частку валового внутрішнього продукту серед усіх секторів економіки. На агропродовольчу продукцію припадав найвищий відсоток експорту країни.

Розвиток сільського господарства передусім залежить від природно-кліматичних умов. Галузі перероблення сільськогосподарської продукції – від попиту на дану продукцію, що визначається її якістю, собівартістю тощо.

Починаючи із 24 лютого 2022 р. тільки за березень – травень 2022 р. загальні збитки аграрного сектору України становили понад 4,3 млрд дол., що становить приблизно 15% капіталу країни [12].

Стан розвитку сільського господарства й агропромислового комплексу загалом в умовах сьогодення, окрім звичних погодних ризиків, «визначається» такими лімітуючими чинниками, як ведення бойових дій на території країни, тимчасова окупація окремих територій країни, створення бelligеративних ландшафтів, ускладнена

логістика, унеможливлення експорту, енергетична криза тощо.

В умовах воєнного сьогодення сільське господарство України залишається найбільш стійкою й експорторієнтованою галуззю національної економіки. Проте сільське господарство має регіональний характер розвитку, тобто відмінний за областями, тому своєчасним є аналіз розвитку галузі на територіальному регіональному рівні.

Рівненська область є «тилом країни» в умовах війни, тому вагомим є обґрунтування перспективності вирощування тих чи інших сільськогосподарських культур, розвитку напрямів тваринництва в регіоні, з метою забезпечення сільськогосподарською продукцією країни.

Матеріали та методи. Сільське господарство є провідною галуззю господарства України. Аналіз розвитку сільського господарства висвітлено в наукових напрацюваннях економ-географів і економістів: В. Андрійчука, М. Влаха, В. Гуцала, Ю. Кандиби, В. Нагірної, М. Пістуна, Н. Провотар, П. Саблук, П. Сухого й інших. Трансформаційні процеси в сільському господарстві Рівненської

області в останнє десятиріччя проаналізовано у працях М. Барановського, А. Калька, С. Коротуна, О. Романів, О. Яроменко.

Аналіз стану розвитку сільського господарства Рівненщини здійснено на основі системно-структурного підходу. У процесі дослідження застосовано методи системного аналізу та синтезу, статистичний метод, що сприяв відображенню стану ефективності розвитку галузей сільського господарства області в динаміці, та графічний для відображення аналітичної інформації.

Метою є проведення аналізу стану розвитку сільського господарства Рівненської області в умовах воєнного сьогодення в Україні.

Результати. Рівненська область має вигідне природно-географічне положення та природно-кліматичні умови. Розташована на території трьох природних зон (Лісостепу, Полісся та Малого Полісся). За характером рельєфу територія Рівненської області поділяється на північно-західну в межах Поліської низовини та південну, підвищену, що займає північну окраїну Волинсько-Подільської височини. Земельний фонд Рівненщини становить 2 005,1 тис. га, з них 922,2 тис. га (46%) – сільськогосподарські угіддя агропромислового комплексу [3].

Напрямом спеціалізації сільського господарства зони Лісостепу є зерновий з вирощуванням сої, соняшнику, ріпаку, цукрового буряку та тваринництва. Зона Полісся спеціалізується на вирощуванні зернових, картоплі та тваринництві.

Сільське господарство Рівненщини становить майже четвертину її валового внутрішнього продукту, забезпечує сировиною переробку промисловість, створює основу експортного потенціалу. Рівненщина має значний виробничий потенціал [4].

Незважаючи на воєнний стан та складну соціально-економічну ситуацію в Україні, у 2022 р. на території Рівненської області активно тривали весняно-польові роботи та працювали підприємства агропромислового комплексу.

Станом на травень 2022 р. усіма категоріями господарств було посіяно під урожай 410 тис. га ярих культур, що становило 98% до прогнозованих площ. Сільськогосподарські підприємства області здійснили посів кукурудзи на зерно (майже на 100% від «прогнозованої цифри») та круп'яних культур, передусім гречки та проса. Серед технічних культур посіяно 15,1 тис. га цукрового буряка, 39,6 тис. га соняшника та 59,8 тис. га сої [1].

У 2023 воєнний рік порівняно стабільна ситуація в регіоні та сприятливі погодні умови забезпечили весняний посів. Уже на травень 2023 р. на полях Рівненщини було засіяно більше 50% від запланованих ярих культур (230 тис. га). Відсутність атмосферних опадів і зростання температури повітря сприяли посіву ярих зернових культур (ячменю, пшениці, вівса). У сільсько-

господарських підприємствах області засіяно цукрові буряки, соняшник, сою та горох. В індивідуальних господарствах Рівненської області інтенсивною були посадка картоплі та посів овочевих культур [9].

Відсутність бойових дій на досліджуваній території сприяла тому, що у 2022 р. в агропромислового комплексу Рівненської області індекс виробництва валової продукції сільського господарства по всіх категоріях господарств становив 99% до попереднього року, зокрема й по сільськогосподарських підприємствах – 96,3%.

Аналіз виробництва сільськогосподарської продукції за видами в сільськогосподарських підприємствах Рівненщини дозволяє зазначити стабілізацію поголів'я корів, збільшення поголів'я свиней і зростання більше як на 9% поголів'я птиці. У 2022 р. у всіх категоріях господарств зросло виробництво яєць на 4,9%, молока – на 1,5%. Під урожай 2023 р. всіма категоріями господарств Рівненщини засіяно озимі зернові культури на площі 117,7 тис. га. Окрім того, озимий ріпак посіяно на площі 25,1 тис. га [8].

У 2023 р. індекс виробництва валової продукції сільського господарства по всіх категоріях господарств становив 98,9% до попереднього року, зокрема по сільськогосподарських підприємствах – 94,2%. Очікуваний валовий збір зернових культур у всіх категоріях господарств – 1,26 млн т. Станом на 1 грудня 2023 р. зібрано 1,24 млн т урожаю зернових культур [8].

У господарствах як державної, так і приватної власності досліджуваного регіону зросло виробництво м'яса на 7,9%, молока на 5,7%, зокрема у с/г відбувся зріст виробництва м'яса на 23%, молока на 11%. Упродовж 2023 р. по сільськогосподарських підприємствах збільшилось поголів'я овець і кіз на 10%, птиці на 1,1% [8].

У результаті проведеного аналізу статистичних показників зауважимо, що спостерігається стійка тенденція розвитку сільського господарства регіону. У 2023 р. всіма категоріями господарств Рівненщини виробництво валової продукції збільшено на 5,6%, зокрема по сільськогосподарських підприємствах приріст становив 10,1% відповідно до 2022 р. У 2023 р. засіяно 611,3 тис. га площі земель під сільськогосподарські культури (майже на рівні 2022 р.). У 2023 р. за всіма категоріями господарств зібрано зернових культур на площі 251,1 тис. га, намолочено 1 270 тис. т зерна за середньої врожайності 50,6 ц/га [3].

Сільськогосподарські товаровиробники Рівненщини, незалежно від організаційно-правової форми, як юридичні, так і фізичні особи, що мають статус «підприємець» і виробляють, розводять і переробляють сільськогосподарську продукцію, беруть активну участь у програмах із метою фінансової підтримки галузі, залучають

кошти державного бюджету та міжнародної технічної допомоги.

Наприклад, відповідно до Програми USAID АГРО та спільно із СОК «Зерновий» через Державний аграрний реєстр 308 дрібних господарств агропромислового комплексу Рівненської області отримали по 1 т мінеральних добрив, які внесені на площу понад 3 тис. га [8].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16 серпня 2022 р. № 918 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам та іншим виробникам сільськогосподарської продукції», через систему Державного аграрного реєстру для 1 514 суб'єктів господарювання профінансовано 54,1 млн грн [3].

Фінансову допомогу на розвиток садівництва, ягідництва та виноградарства у 2022 р. отримали два суб'єкти господарювання Рівненської області на суму 4,7 млн грн грантових коштів для створення 21 га саду. Водночас міжнародну технічну допомогу у вигляді насіння кукурудзи, соняшнику та картоплі отримали 354 суб'єкти господарювання на суму 7,7 млн грн [7].

Виробники сільськогосподарської продукції використовують кредитні кошти. Аналіз статистичних даних Департаменту агропромислового розвитку Рівненської області засвідчує, що [7; 8]:

– 414 агровиробників отримали кредит на суму 1,8 млрд грн на придбання основних засобів і проведення сільськогосподарської діяльності;

– два підприємства отримали гранти в сумі 10,5 млн грн для будівництва цеху з перероблення насіння сої та придбання технологічної лінії для приготування кормів;

– 219 товаровиробників області отримали 1,4 млрд грн банківських кредитів за державними програмами «Доступні кредити 5–7–9%», які спрямовано на розвиток аграрного бізнесу.

За даними Рівненської ОДА, станом на червень 2024 р. на Рівненщині діє 411 фермерських господарств, 80 із яких було створено під час воєнного стану. Структуру виробленої фермерськими господарствами сільськогосподарської продукції за видами ілюструє рис. 1.

У структурі виробленої фермерськими господарствами сільськогосподарської продукції найбільший відсоток (40) припадає на картоплю. Відповідно картоплярство визначаємо як одну із провідних галузей спеціалізації господарства досліджуваного регіону. Тенденція до зростання вирощування овочевих культур простежувалася в регіоні ще в довоєнний період. На сучасному етапі овочівництво як рослинницька галузь сільськогосподарства також демонструє тенденцію до зростання обсягів виробленої продукції.

Тому пріоритетними галузями рослинництва на теренах Рівненщини визначаємо овочівництво, вирощування ягід, зернових і олійних культур.

Окрім рослинництва, фермерські господарства регіону розвивають тваринництво. У 2024 р. налічувалося 1,8 тис. голів великої рогатої худоби та понад 2,5 тис. свиней [6].

Сільськогосподарська продукція та продукти її переробки у 2023 р. експортувалися до Грузія, Молдови, країн Європейського Союзу й Америки. Харчова та переробна промисловість Рівненської області представлена такими галузями: молокопереробною, м'ясопереробною, хлібопекарською, борошномельно-круп'яною, макаронною, овоче-переробною, кондитерською, олійно-жировою,

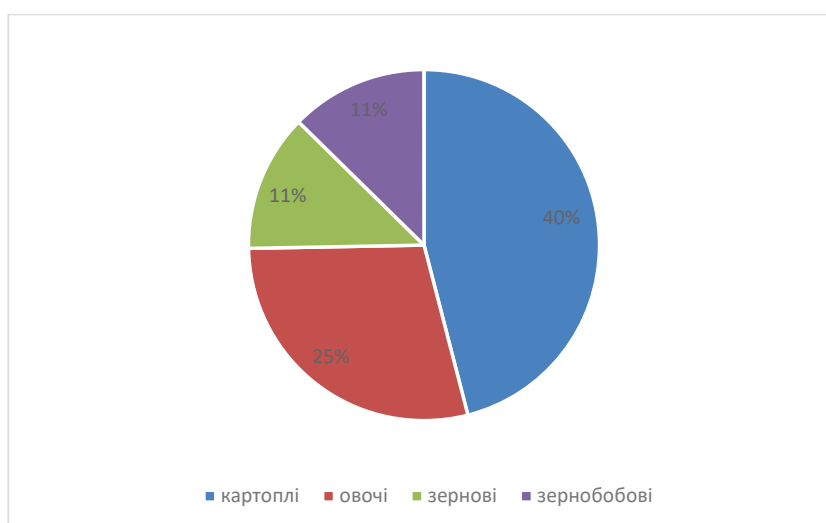

Рис. 1. Структура виробленої фермерськими господарствами Рівненщини сільськогосподарської продукції [6]

консервною та пиво-безалкогольною [4]. На території області релоковано чимало сільськогосподарських підприємств.

На Рівненщині в умовах воєнного стану є практика створення сімейних фермерських господарств. Натепер налічується 27 таких господарств, більшість із яких розвивають молочне скотарство [6]. Географічно найбільше фермерських господарств сімейного типу розташовані на території Острозької та Костопільської територіальних громад.

Вагомими проблемами стану розвитку сільського господарства Рівненщини в умовах сьогодення є зростання вартості мінеральних добрив, засобів захисту рослин і насіння, паливно-мастильних матеріалів, що призводить до порушення вирощування сільськогосподарських культур і виробництва с/г продукції. Гострою є проблема нестачі працівників у цій галузі.

Пріоритетними напрямками розвитку сільського господарства Рівненської області є вирощування зернових і зернобобових культур, цукрових буряків, сої, соняшнику, ріпаку, картоплі, овочів; виробництво м'ясо-молочної продукції тваринництва, а також розвиток інфраструктури аграрного ринку.

Розвиток галузі у пріоритеті визначатиме й інвестиційна привабливість регіону, як наслідок, економічна стабільність, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності підприємств області. Інвестиційні кошти вкладаються в сучасні технології вирощування, зберігання та перероблення сільськогосподарських культур, розвиток тваринництва.

Висновки. Стан розвитку сільського господарства Рівненської області в сучасних умовах визна-

чаємо як стабільний, який має перспективи розвитку в умовах складного сьогодення.

У складі агропромислового комплексу Рівненщини 700 діючих суб'єктів господарювання. Аграрії області для розвитку галузі залучають кошти державного бюджету, беруть участь у програмах підтримки сільського господарства та галузей його переробки, що реалізуються через Державний аграрний реєстр, та є учасниками низки міжнародних програм.

Однак його подальше ефективне та сталі функціонування, безумовно, пов'язане з інноваційним розвитком, з упровадженням інновацій у всі галузі сільськогосподарського виробництва та на всіх його етапах, серед яких [4; 11; 13]:

- сприятливі природно-кліматичні умови для вирощування більшості сільськогосподарських культур (соя, ріпак, соняшник, кукурудза, цукрові буряки);

- розвиток органічного виробництва (зокрема, галузі ягідництва) та вирощування конкурентоспроможних с/г культур;

- високий ступінь освоєння сільськогосподарських земель, придатних для сільськогосподарського виробництва;

- можливість залучення земель, власники яких не використовують землі, з передачею їх в оренду;

- наявність незадіяних тваринницьких приміщень;

- площа лісових угідь, що дає можливість заготовляти значні об'єми дикоростучих ягід;

- відсутність бойових дій на території регіону.

Уважаємо, що Рівненська область має всі перспективи для залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у сільське господарство.

Література:

1. Весняно-польові роботи станом на 23 травня 2022 р. URL: <http://agroprom-rivne.gov.ua/articles/2022/05/23/vesnyano-polovi-roboti-stanom-na-16-travnya-2022-r/> (дата звернення: 15.08.2024).
2. Програма розвитку переробки сільськогосподарської продукції 2024 / Департамент агропромислового розвитку Рівненської обласної державної адміністрації. URL: agroprom-rivne.gov.ua (дата звернення: 15.08.2024).
3. Департамент агропромислового розвитку Рівненської обласної державної адміністрації. URL: <http://agroprom-rivne.gov.ua/> (дата звернення: 15.08.2024).
4. Інвестиційна привабливість агропромислового комплексу Рівненської області / Департамент агропромислового розвитку Рівненської обласної державної адміністрації URL: agroprom-rivne.gov.ua (дата звернення: 24.08.2024).
5. Офіційний сайт Головного управління статистики в Рівненській області. URL : <http://www.rv.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.08.2024).
6. Під час воєнного стану на Рівненщині створили 80 фермерських господарств. URL: <https://www.rv.gov.ua/news/pid-chas-voiennoho-stanu-na-rivnenshchyni-stvoryly-80-fermerskykh-hospodarstv> (дата звернення: 15.08.2024).
7. Підсумки роботи агропромислового комплексу області за 2022 р. URL: <http://agroprom-rivne.gov.ua/ekonomichna-diyalnist-agropidpriyemstv/article/pidsumki-roboti-agropromislovogo-kompleksu-oblasti-458> (дата звернення: 17.08.2024).
8. Підсумки роботи агропромислового комплексу області за 2023 р. URL: <http://agroprom-rivne.gov.ua/ekonomichna-diyalnist-agropidpriyemstv/article/pidsumki-roboti-agropromislovogo-kompleksu-oblasti-483>. (дата звернення: 18.08.2024).
9. Погодні умови сприяють весняному посіву. URL: <http://agroprom-rivne.gov.ua/hid-proveddenya-silskogospodarskih-robot-2023-rik/article/pogodni-umovi-spriyayut-vesnyanomomu-posivu-462> (дата звернення: 15.08.2024).

10. Інвестиційна діяльність в сільському господарстві в сучасних умовах / О. Попова та ін. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2773> (дата звернення: 20.08.2024).
11. Халізів Д. Розвиток аграрного сектору економіки в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2023. Вип. 79. Ч. 1. С. 286–290.
12. Дослідження факторів впливу на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні / А. Шевченко та ін. *Наукові горизонти*. 2020. Т. 23. № 9. С. 68–76. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/10696/1/SH_2020_23_9_68-76.pdf (дата звернення: 20.08.2024).
13. Яромченко О., Калько А. Трансформаційні процеси в сільському господарстві Рівненської області. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Серія «Географія». 2019. № 814. С. 88–92.

References:

1. Vesniano-polovi roboty stanom na 23 travnia 2022 roku [Spring field work as of May 23, 2022]. Retrieved from <http://agroprom-rivne.gov.ua/articles/2022/05/23/vesnyano-polovi-roboti-standom-na-16-travnja-2022-r/> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
2. Prohrama rozvytku pererobky silskohospodarskoi produktsii 2024 [Program for the development of processing of agricultural products 2024]. Departament ahropromysloвого rozvytku Rivnenskoї oblasnoї derzhavnoї administratsii. Retrieved from <http://agroprom-rivne.gov.ua> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
3. Departament ahropromysloвого rozvytku Rivnenskoї oblasnoї derzhavnoї administratsii [Department of Agro-Industrial Development of the Rivne Regional State Administration]. Retrieved from <http://agroprom-rivne.gov.ua/> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
4. Investytsiina pryvabyvist ahropromysloвого kompleksu Rivnenskoї oblasti [Investment attractiveness of the agro-industrial complex of the Rivne region]. Departament ahropromysloвого rozvytku Rivnenskoї oblasnoї derzhavnoї administratsii. Retrieved from <https://agroprom-rivne.gov.ua> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
5. Ofitsiyni sait Holovnoho upravlinnia statystyky v Rivnenskoї oblasti [Official website of the Main Department of Statistics in the Rivne region]. Retrieved from <http://www.rv.ukrstat.gov.ua> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
6. Pid chas voiennoho stanu na Rivnenshchyni stvoryly 80 fermerskykh hospodarstv [During the martial law, 80 farms were created in the Rivne region]. Retrieved from <https://www.rv.gov.ua/news/pid-chas-voiennoho-standu-na-rivnenshchyni-stvoryly-80-fermerskykh-hospodarstv> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
7. Pidsumky roboty ahropromysloвого kompleksu oblasti za 2022 rik [Results of the agro-industrial complex of the region for 2022]. Retrieved from <http://agroprom-rivne.gov.ua/ekonomichna-diyalnist-agropidpriemstv/article/pidsumki-roboti-agropromysloвого-kompleksu-oblasti-458> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
8. Pidsumky roboty ahropromysloвого kompleksu oblasti za 2023 rik [Development of the agricultural sector of the economy under martial law]. Retrieved from <http://agroprom-rivne.gov.ua/ekonomichna-diyalnist-agropidpriemstv/article/pidsumki-roboti-agropromysloвого-kompleksu-oblasti-483> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
9. Pohodni umovy spryiait vesnianomu posivu [Weather conditions favor spring sowing]. Retrieved from <http://agroprom-rivne.gov.ua/hid-proveddenya-silskogospodarskih-robot-2023-rik/article/pogodni-umovi-spriyayut-vesnyanomu-posivu-462> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
10. Popova, O., Kotsiubynska, L., & Skubii, O. (2023). Investytsiina diialnist v silskomu hospodarstvi v suchasnykh umovakh [Investment activity in agriculture in modern conditions]. *Економіка та суспільство*. Vypusk. 54. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2773> (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
11. Khalizov, D.V. (2023). Rozvytok ahrarnoho sektoru ekonomiky v umovakh voiennoho stanu [Development of the agricultural sector of the economy under martial law]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii "Pravo"*. Vypusk 79: chastyna 1. S. 286–290 (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
12. Shevchenko, A.A., Petrenko, O.P., & Orlova, V.O. (2020). Doslidzhennia faktoriv vplyvu na efektyvnist diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv v Ukraini [Study of influencing factors on the efficiency of agricultural enterprises in Ukraine.]. *Naukovi horyzonty*. Т. 23, № 9. С. 68–76. Retrieved from http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/10696/1/SH_2020_23_9_68-76.pdf (date of access: 15.08.2024) [in Ukrainian].
13. Yaromenko, O., & Kalko, A. (2019). Transformatsiini protsesy u silskomu hospodarstvi Rivnenskoї oblasti [Transformational processes in agriculture of the Rivne region]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu : Heohrafiia*. (814). 2019. S. 88–92 [in Ukrainian].